

Tisztelt Olvasó!

Ön a **GANZ Villamossági Gyár (GVM)** emléktáblájánál áll. Ott, ahol a magyar ipar és innováció egyik világszerte ismert cégének egykori törzsgyára volt.

2000-ig a Millenáris és a Széll Kapu park helyén még üzemcsarnokok, próbatermek, irodák álltak. Jelenleg több felújított csarnokban láthatók az eredeti vasszerkezetek és daruk. Ezekben az épületekben készültek a hő-, az atom- és vízerőművek generátorai, hatalmas transzformátorok, többtízezer voltos kapcsolóberendezések, továbbá villanymozdonyok, villamosok, metrók, trolis hajtómotorjai és egyéb alkatrészek.

A cég másfél évszázados történetét sokféle gyártmány fémjelezte, melyek még ma is jelentős számban üzemelnek erőművekben, gyárakban, alállomásokban és a közlekedésben.

A Ganz Villamossági Gyár a kezdetekben hazánk és más országok **villamosításában** vállalt úttörő szerepet (Róma, Párizs, Buenos Aires, Szentpétervár, stb.). A **váltakozó áramú energiaátvitel** bevezetése és ehhez a zártvasmagú **transzformátor** feltalálása a gyár mérnökeinek nevéhez fűződik (**Déri Miksa, Bláthy Ottó Titusz, Zipernowsky Károly**), valamint a **villamos vontatás** terén **Kandó Kálmán** vezetett be forradalmi újítást.

A 20. század kihívásaihoz (I. világháború, Trianon, II. világháború) a gyár folyamatosan alkalmazkodott, a rá rótt feladatoknak eleget tett, és így is megmaradt Európa vezető, a fejlesztésben élen járó nagyüzemei között.

A II. világháborút követően nem csak az ország villamos rendszerét kellett újjáépíteni, hanem azon cégek közé került a gyár, amiket köteleztek háborús jóvátételi szállításokra is. Így sok generátor került a Szovjetunióba, Kínába, a balti országokba.

A cég a szocializmus alatt is prosperált; folyamatosan gyártott, szállított és karbantartott villamos berendezéseket a hazai piacra és a „baráti” országokon túl más országokba is (India, Egyiptom, Peru, Törökország, Finnország, Indonézia stb.). Üzleti, szakmai kapcsolatban volt olyan cégekkel, mint például a Fiat, Alstom, a Brown-Boveri, AEG, Elektrosila.

A gyár képes volt 750 KV-os feszültségű transzformátorok kifejlesztésére és gyártására, a leghatékonyabb turbógenerátor forgórész hidrogénhűtés létrehozására (pld. Paksi Atomerőmű turbógenerátorai). Jelentős számban szállított a Közel- és Távols-Keletre nagyfeszültségű gázszigetelésű alállomásokat.

A rendszerváltozás után a gyár az olasz Ansaldo csoportba olvadt be. **Ganz Ansaldo** néven sokféle termékét szállíthatta az Ansaldo projektekhez, továbbá egy új turbógenerátor-család fejlesztését sikeresen elkezdve, a legkorszerűbb generátorokat gyártotta az Ansaldo és a General Electric számára.

Az idők folyamán a gyár környéke benépesült, Buda egyik legforgalmasabb központjává vált. Egy ilyen mértékű ipari tevékenység más helyszínt igényelt, így ezt a telephelyet teljesen ki kellett üríteni. Az épületek többségét lebontották, sok esetben robbantásos technológiával. Több évet vett igénybe a gépek és a dolgozók átszervezése az új telephelyre. A gyár a turbógenerátor-gyártás kivételével Tápiószelére költözött át, ahol több tulajdonosváltás után jelenleg **Ganz Transzformátor- és Villamos Forgógépgyártó Kft**-ként működik.

Mi, a Ganz Villamossági Gyár egykori dolgozói büszkén hirdetjük a gyár eredményes múltját és a villamosenergiaipar történetében elfoglalt szerepét. Úgy tartjuk, példa lehet a szemlélet, az újtó szellem, az együttműködés, a saját és mások munkájának megbecsülése, ami a céget jellemezte és eredményeihez vezetett.

Ha felkeltettük az Ön kíváncsiságát a Ganz Villamossági Gyár múltjával kapcsolatban, akkor az alábbi linkek további hasznos és érdekes információt nyújtanak:

Szerzők a Ganz Villany nyugdíjas klub tagjai:

Pérenyi Sándor

Hernáth Gyula

Dear Visitor,

You are standing at the memorial plaque of the **Ganz Electric Works (GVM)** where the central factory of the worldwide known highly innovative firm of the Hungarian industry once operated.

Before the year 2000 different workshops, test-rooms and office facilities occupied the area of what are the Millenáris and Széll Gate Parks today. Currently in some renovated halls the original iron-structures and cranes can still be observed. It was in these buildings that generators for thermal-, nuclear-, as well as hydroelectric power plants, giant transformers, HV switchgears for hundreds of kilovolts, and propulsion engines for electric locomotives, trams, metros, trolleybuses plus other components were designed and manufactured.

The one-and-a-half century history of the company was marked by a wide variety of products, a significant number of which are still operating in power plants, factories, substations and transport even today. In the beginning the Ganz Electric Works played a pioneering role in the **electrification** of Hungary and some major cities of other countries (Rome, Paris, Buenos Aires, St. Petersburg etc.).

The introduction of **AC power transmission** and the invention of the **closed-iron-core transformer** needed for it are associated with the names of the engineers of the factory (**Miksa Déri, Titusz Ottó Bláthy, Károly Zipernowsky**) as well as with **Kálmán Kandó**, who introduced a revolutionary invention in the field of electric traction.

The factory continuously adapted to the challenges of the 20th century (WW I, Trianon, WW II) complied with its tasks and remained among Europe's leading large-scale manufacturers at the forefront of development.

Following the WW II, not only the country's electrical systems had to be rebuilt, but the factory fell into the category of those companies, which were obliged to deliver war reparations as well. Thus, many generators got to the Soviet Union, China and the Baltic countries.

The company managed to prosper even under socialism, continuously manufactured, supplied and maintained electrical equipment for the domestic market and countries other than the 'friendly ones', too (India, Egypt, Peru, Turkey, Finland, Indonesia etc.).

Business- and professional relations were built with firms like FIAT, Alstom, Brown-Boveri, AEG, Elektrosila. The factory was able to develop and produce 750 kV transformers and developed the most efficient hydrogen-cooling of turbogenerator rotors (e.g. turbogenerators of the Paks Nuclear Power Plant).

High-voltage gas-insulated substations were delivered to the Near -and Far East in significant numbers.

Following the change of regime the factory merged into the Italian Ansaldo Group. Under the name of **Ganz Ansaldo** the company supplied a variety of products for Ansaldo projects, while successfully starting the development of a new turbogenerator family, the company produced state-of-art generators for Ansaldo and General Electric.

Over time, the area around the factory became densely populated, becoming one of the busiest centers of Buda. An industrial activity on such a scale required another location, so this site had to be evacuated completely. Most of the buildings were demolished, in many cases applying explosive technology.

It took some years to reorganize machinery as well as workforce at the new site. With the exception of turbogenerator production, the factory moved to Tápiószéle, where -following multiple changes of ownership- it currently operates as **Ganz Transformer- and Electric Rotating Machine Ltd.**

We, the former employees of the Ganz Electric Works proudly proclaim the successful past of the factory and its role in the history of the electrical industry. We firmly believe that the approach, the innovative spirit, the cooperation as well as the appreciation of one's own work and that of others -which characterized the company and led to its results- can be an example. (To be followed up to this day.)

If we have aroused your curiosity about the past of Ganz Electric Works, the links below provide additional useful and interesting information.

English translation: András Baranyai

További információk / Further information

- 1 GANZ VILLAMOSSÁGI GYÁR az ELEKTROTECHNIKA ARANYKORÁBAN
- 2 Az emléktábla avatás fotókon
- 3 Gyár állott, most kőhalom. <https://pasi.web.elte.hu/ganz/robbantas/gyarallott.html>